

Dr. Vigh József /a jogtudományok doktora/

f e l s z ó l a l á s a

Kedves Kollégák!

Nagy figyelemmel hallgattam az előadást, a korreferátumokat és a felszólalásokat egyaránt. A téma nagyon aktuális, hiszen a bűnözés jelenlegi rohamosan emelkedő tendenciája mellett nemcsak a szakembereket érdekli, hogy milyen lesz holnap a bűnözés, hogy meg tudjuk-e őrizni a ma még tűrhető közbiztonságunkat, hanem az ország egész lakosságát is.

Az itt bemutatott bűnözési prognózisok meglehetősen éles további emelkedést jeleznek az elkövetkezendő másfél évtizedre. A felszólalók egyike ezeket a prognózisokat "katasztrófa" elnevezéssel illette. Ha ezek a prognózisok valóban bekövetkeznének a "katasztrófa" jelző nem jelentene túlzást, mert 10 milliós lakosságból évente közel fél millió vagy még több ismertté vált elkövető a lakosság évenként 3-8 %-ának bűnelkövetését jelentené. Ha ennek a halmozódását is szem előtt tartjuk, mintegy 20-25 év folyamán, akkor a lakosság több mint fele büntetett előéletű lenne. De ha a látens bűnözést is ide számítom, ami becslések szerint minimum kétszerese az ismertté váltaknak, akkor a bűnözés helyzete valóban kiérdemli a katasztrófális jelzőt.

Én tulajdonképpen helyeslem ezeket a változatlan feltételek mellett készített prognózisokat, mert ösztönözhetik a szakembereket, a kriminálpolitika irányítóit, s talán még a vezető társadalompolitikusokat is arra, hogy nagyobb figyelmet szenteljenek a bűnözés helyzetének, a bűnözés megelőzésének. A felelőtlen hozzáállás valóban azt a reális veszélyt rejti magában, hogy ezek a prognózisok bekövetkezhetnek, s bűnözési helyzetünk katasztrófálissá válhat. A tényekből azonban - szerintem - törvényszerűen következik, hogy a felelőtlen hozzáállás évei meg-

vannak számlálva, s ehhez az ilyen prognózis készítése is hozzájárulnak.

Ami pedig a bűnözési prognózisok érdemi részét illeti, már évek óta hangoztatom, hogy a bűnözés prognózisa nem más, mint a bűnözés okainak a prognózisa. Ha a bűnözés okainak a jövőbeni alakulását megközelítően jól tudjuk előre jelezni, akkor azt is megközelítő pontossággal meg tudjuk mondani, hogy milyen lesz hazánk bűnözése 5, 10 vagy 15 év múlva. Szabó András kollégám említette, hogy az általuk készített prognózis azért nem bizonyult reálisnak minden tekintetben, mert a társadalmi viszonyok nem úgy alakultak, ahogyan ők feltételezték. Szerintem itt van a dolgok lényege. Az a fő kérdés, hogy meg tudjuk-e mondani előre, hogyan fog változni a társadalom, s hogyan alakulnak benne a kriminogén tényezők. Közismert, hogy a jelenlegi nemzetközi és belső társadalmi erők mozgásának nagyon nehéz a bűnözésre is hatást gyakorló tendenciáit kiszámítani. Vannak azonban olyan tények és tendenciák, amelyek támpontul szolgálhatnak.

Korinek kolléga felvetette a társadalmi fejlődés periodicitásának a gondolatát. Én úgy látom, hogy ez nemcsak a kapitalizmusra, hanem a szocializmusra is érvényes. S ha ez igaz a gazdasági jelenségek változására, akkor bizonyos eltolódással igaznak kell lennie a bűnözés alakulására is, vagyis a jelenlegi emelkedő tendenciát törvényszerűen egy stagnáló vagy csökkenőnek kell felváltania. Vagy ahogyan Korinek kollégám a kérdést feltette: várható-e vagy mikorra várható az inflexiós pont bekövetkezése. Szerintem a bűnözés emelkedése csak átmeneti lehet a szocializmus építése során, hiszen a bűnözés hosszú távú növekedése és a szocializmus fogalma összeegyeztethetetlenek. Ha a bűnözés több évtizeden /3-4/ keresztül növekedést mutat, akkor jogosan vethető fel a kérdés, hogy vajon szocializmust építünk-e.

Az optimizmus vagy a pesszimizmus szubjektív értékelést tartalmazhat, mert a realitásnak egy kedvező vagy kedvezőtlen jövőbeni alakulását feltételezi, s csak a jövő fogja igazolni, hogy

melyik feltételezés volt a reális. Ilyen értelemben én optimista vagyok, mert el tudom képzelni, s ezt tartom valószínűnek, hogy társadalmi fejlődésünk előbb-utóbb a bűnözés csökkenését vonja maga után. Ehhez a kijelentéshez talán nem kell különösebb bölcsesség, hiszen elfogadva a periódikus fejlődés törvényszerűségét, ennek be kell következnie. A kérdés tulajdonképpen az, hogy mikor fog bekövetkezni. Ehhez már mély szakmai és politikai ismeretre van szükség. Szerintem a bűnözés alakulásában a fordulóponthoz még ebben az évezredben, ebben az évszázadban, vagyis 14 éven belül várható, ez a legvalószínűbb, de néhány éves eltolódás lehetséges. Nem kizárt azonban, hogy még a 90-es évek elején kedvezőbbé válik bűnözésünk helyzete. Ez igazán optimista álláspont, hiszen közismert, hogy a bűnözés csak bizonyos időbeni eltolódással követi a társadalmi viszonyok változását.

Köszönöm a figyelmet.

Dr. Déri Pál /kandidátus/:

BŰNÖZÉSI HELYZETÜNKRŐL

Állampolgáraink biztonságérzete az elmúlt években csökkent a közbiztonság romlása miatt. A bűnügyi statisztika 1980-ig az össz-bűnözés tekintetében stabilitást, a 80-as években jelentős emelkedést mutatott. A bűncselekmények száma ekkor meghaladta a 130.000-t és nem sokkal utána a 165.000-t.

Mindez azt jelenti, hogy a 60-as, 70-es évekhez képest évtizedünk első felében egyharmaddal növekedett a regisztrált bűncselekmények száma. Ez a tény számos kérdést vet fel mind a szakmai körökben, mind a közvéleményben: ténylegesen csak ennyivel növekedett-e a bűnözés? Mi az oka a növekvő bűnözésnek? Lehetett-e ezt a negatív irányú tendenciát előre látni? Milyen megelőző intézkedéseket tettek az illetékesek? A kialakult helyzetben mit kellene tennünk?

A bűnözés tényleges növekedése

Mindenekelőtt abban a vitatott kérdésben kell állást foglalnunk, alkalmas-e, illetve mennyire alkalmas a bűnügyi statisztika a bűnözés alakulásának a regisztrálására? Véleményem szerint csak részben alkalmas.

Arra mindenképpen jó, hogy regisztrálja, hogy egy meghatározott időszakban a bűnüldözési szervek mennyi és milyen bűncselekményekkel foglalkoztak; hol, mikor, hogyan követték el az ismertté vált bűncselekményeket; milyen korosztályú, milyen előéletű személyek a felderített bűncselekmények tettesei.

A bűnügyi statisztika adatai ebben a tekintetben valóságos tényeken alapulnak s mind a tudomány, mind a gyakorlat számára hasznosíthatók, hasznosítandók. Ezekon kívül - néhány alacsony latenciájú bűncselekményfajta sajátos esetét kivéve, melyeknek különleges jelentőségéről a későbbiekben meggyőződhetünk - a statisztikai mu-